

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město

Tel. 257 042 094, e-mail: arbitr@finarbitr.cz

www.finarbitr.cz

Evidenční číslo:

FA/16197/2016

Spisová značka (uvádějte vždy
v korespondenci):

FA/ZP/25/2016

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 8. 1. 2016 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi o návrhu ■, zastoupeného na základě plné moci společností ZPP Advisory s.r.o., IČO 04171039, se sídlem Washingtonova 1567/25, 110 00 Praha – Nové Město, zapsanou v obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, spisová značka C 243361 (dále jen „Navrhovatel“), proti společnosti Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V., se sídlem Weena 505, Rotterdam, Nizozemské království, zapsané v obchodním rejstříku Obchodní komory v Rotterdamu, datum zápisu 17. 1. 1863, číslo zápisu 24042211, jednající prostřednictvím odstěpného závodu NN Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, IČO 40763587, se sídlem Nádražní 344/25, 150 00 Praha 5 – Smíchov, zastoupené na základě plné moci Mgr. Evou Novákovou, advokátkou, evid. č. ČAK 11003, se sídlem Ovocný trh 12, 110 00 Praha 1 (dále jen „Instituce“), jako instituci ve smyslu § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, vedeném podle § 24 zákona o finančním arbitrovi podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „správní řád“), o vydání bezdůvodného obohacení z neplatné smlouvy nebo z jejího neplatného ujednání, takto:

- I. **Návrh se podle § 15 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi zamítá.**
- II. **Řízení se v části připojištění pro případ plného invalidního důchodu následkem úrazu, pro případ smrti následkem úrazu a trvalých následků úrazu a doplňkového připojištění pro případ úrazu a trvalých následků úrazu podle § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi zastavuje, neboť návrh je nepřípustný podle § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi, protože spor nenáleží do působnosti finančního arbitra.**

O d ů v o d n ě n í :

- 1 Předmět řízení před finančním arbitrem a zkoumání podmínek řízení

Navrhovatel se domáhá vydání bezdůvodného obohacení, pokud by finanční arbitr určil, že pojistná smlouva nebo její jednotlivá ustanovení jsou neplatná.

Finanční arbitř zjistil, že Navrhovatel se zástupcem Instituce podepsali dne 26. 11. 2002 návrh na uzavření pojistné smlouvy číslo ■ (dále jen „Návrh na uzavření pojistné smlouvy“), na základě čehož zástupce Instituce převzal sdělení o přijetí tohoto návrhu, čímž byla pojistná smlouva uzavřena číslo ■ (dále jen „Pojistná smlouva“).

Podle smluvních ujednání Návrhu na uzavření pojistné smlouvy jsou součástí Pojistné smlouvy všeobecné pojistné podmínky pro životní pojištění a speciální pojistné podmínky pojištění, na které se smlouva vztahuje a jejichž obsah byl tomu, kdo uzavřel smlouvu s pojistitelem sdělen. Podle Článku 4 odst. 2 Všeobecných pojistných podmínek jsou další součástí Pojistné smlouvy „*písemné dotazy společnosti týkající se sjednaného pojištění*“.

Pojistná smlouva byla uzavřena na pojistnou dobu 27 let a jejím předmětem Pojistné smlouvy je kapitálové životní pojištění pro případ smrti nebo dožití se stanovenou pojistnou částkou 292.034 Kč za běžné pojistné. Součástí Pojistné smlouvy jsou i připojištění NN 0014 pro případ smrti následkem úrazu a trvalých následků úrazu, NN 0024 pro případ plného invalidního důchodu následkem úrazu a doplňkové připojištění 0026 pro případ úrazu a trvalých následků úrazu.

Pojistná smlouva byla uzavřena za účinnosti právní úpravy pojištění podle § 788 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“).

Pojistná smlouva je tedy smlouvou o životním pojištění ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

Navrhovatel je podle Pojistné smlouvy pojistníkem a současně hlavním pojištěným, tj. vystupuje jako osoba, která s pojistitelem uzavřela pojistnou smlouvu, resp., na jejíž pojistný zájem se pojištění vztahuje. Ze shromážděných podkladů finanční arbitř nezjistil, že by Navrhovatel v předmětném smluvním vztahu s Institucí vystupoval jako fyzická osoba, která jedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání. Finanční arbitř tedy považuje Navrhovatele za spotřebitele ve smyslu ustanovení § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi. Navrhovatel může být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitř z obchodního rejstříku zjistil, že Instituce je pojišťovnou a podle Pojistné smlouvy je pojistitelem. Instituce může tedy být účastníkem řízení před finančním arbitrem, neboť jsou splněny podmínky stanovené v § 1 odst. 1 písm. e) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi.

K rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je finanční arbitř příslušný, neboť se jedná o spor mezi pojistitelem a spotřebitelem při poskytování životního pojištění ve smyslu ustanovení § 1 odst. 1 písm. e) zákona o finančním arbitrovi, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českých soudů.

Ve sporu mezi Navrhovatelem a Institucí není finanční arbitř příslušný řešit spor o připojištění pro případ plného invalidního důchodu následkem úrazu, pro případ smrti následkem úrazu a trvalých následků úrazu a o doplňkovém připojištění pro případ úrazu a trvalých následků úrazu, neboť tato připojištění stojí mimo rámec životního pojištění.

2 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel tvrdí, že měl zájem o životní pojištění se spořením a sám kontaktoval ■ z ING pojišťovny (dále jen „zástupce Instituce“). Navrhovatel tvrdí, že chtěl být pojištěn a podle něho bylo výhodou navrženého produktu i možnost spořit bez rizika. Navrhovatel tvrdí, že se v průběhu schůzky neustále dotazoval na výhody pojištění a zástupce ho ujišťoval, že na tom nemůže trazit.

Navrhovatel tvrdí, že ho o poplatcích nikdo neinformoval. Navrhovatel argumentuje, že pojistné přestal platit v roce 2013 z důvodu nejasného vyúčtování, protože byla Pojistná smlouva uvedena do redukce.

Navrhovatel argumentuje, že ujednání o poplatcích musí být objektivně pochopitelné, vyjádřené tak, aby mohl tuto vůli bez rozumných pochybností o jejím obsahu adekvátně vnímat a pochopit i typický účastník v postavení jejich adresáta.

Navrhovatel je přesvědčen, že návrh pojistné smlouvy (Pojistná smlouva) zmínku o poplatku neobsahuje. Instituce je však po celou dobu trvání jeho smluvního vztahu bez vědomí Navrhovatele neoprávněně odečítala. Navrhovatel argumentuje, že podmínky navazující na Pojistnou smlouvu nesmí sloužit k tomu, aby do nich Instituce v nepřehledné a složité formulované formě skryla ujednání, která jsou pro spotřebitele nevýhodná. Navrhovatel argumentuje, že pokud je činěno, nepočíná si Instituce v právním vztahu poctivě a takovému jednání nelze přiznat právní ochranu. V této souvislosti odkazuje Navrhovatel na nález Ústavního soudu České republiky ze dne 11. 11. 2013, sp. zn. I. US 3512/11 (dále jen „Ústavní soud“).

Navrhovatel je dále přesvědčen, že Pojistná smlouva obsahuje investiční nástroj podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o podnikání na kapitálovém trhu“). Navrhovatel argumentuje, že Instituce poskytuje svým klientům investiční službu tím, že obhospodařuje jejich majetek na základě pojistné smlouvy. Pakliže Instituce takto poskytuje produkt na základě pojistné smlouvy je nezbytně nutné, aby v předmluvní fázi uzavírání pojistné smlouvy Instituce či její zástupce vyhodnotil znalosti a zkušenosti Navrhovatele s investičními produkty, které jsou nutné pro pochopení souvisejících rizik. Podle Navrhovatele je nutno pohlížet na Pojistnou smlouvu jako na neplatnou z důvodu uzavření předmětného smluvního vztahu v rozporu se zákonem. Rozpor se zákonem Navrhovatel spatřuje v neposkytnutí odborné péče podle zákona č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích“).

Dále Navrhovatel v přípisě ze dne 18. 5. 2016, kterým odpověděl na vyjádření Instituce k podanému návrhu na zahájení řízení, odmítl argument Instituce, podle něhož nejsou poplatky u kapitálového životního pojištění relevantní. Navrhovatel namítá, že se kapitálové životní pojištění skládá z rizikové části a z rezervotvorné části, přičemž výsledné zhodnocení prostředků v rezervotvorné části je přímo ovlivněno poplatky nebo jinak nazvanými (či nenazvanými) náklady.

Podle Navrhovatele je poplatková struktura jedním z klíčových prvků, který ovlivňuje výhodnost pojistného produktu. Navrhovatel argumentuje, že k tomu, aby Instituce mohla účtovat a strhávat poplatky, musí: a) poplatková struktura být součástí smluvní dokumentace, buď jakožto součást samotného textu pojistné smlouvy, nebo alespoň v rámci pojistných podmínek či jiného

dokumentu, který se na závazek založený pojistnou smlouvou vztahuje; b) klient být ze strany Instituce před uzavřením pojistné smlouvy s poplatkovou obeznámen a příslušný dokument mu musí být předán; c) výše poplatků být ve smluvní dokumentaci jednoznačně a nepochybně stanovena nebo jednoznačným a nepochybným způsobem být určen alespoň způsob výpočtu výše poplatků; d) splnění uvedených podmínek v případě sporu prokázat.

K námitce promlčení, kterou vznesla Instituce, Navrhovatel argumentuje, že ustanovení obchodních podmínek či pojistných podmínek Instituce, která zakládají právo na odkupné a podle kterých Instituce výši odkupného údajně stanovuje, jsou zcela neurčitá a určení výše odkupného je zcela v režii Instituce, aniž by bylo již při uzavření pojistné smlouvy jasné a srozumitelné, jak by se mělo vypočítat. Podle Navrhovatele jsou pojistné podmínky celkově složité a pro spotřebitele nepochopitelné, a to včetně ujednání týkajících se odkupného.

Navrhovatel tvrdí, že po celou dobu od získání povědomí o výši odkupného žil v nejistotě, zda nevyplacení odkupného bylo ze strany Instituce správným a zákonným krokem nebo ne, tedy jestli vůbec k bezdůvodnému obohacení došlo. Navrhovatel je proto přesvědčen, že právo na vydání bezdůvodného obohacení nemůže být promlčeno, a to ani uplynutím subjektivní promlčecí lhůty, ani uplynutím objektivní promlčecí lhůty.

Navrhovatel je přesvědčen, že subjektivní promlčecí lhůta začala běžet nejdříve tehdy, když Navrhovatel přijal nabídku odborné pomoci u společnosti KLV – Consulting s.r.o., IČO 24837709, se sídlem Washingtonova 1567/25, Nové Město, 110 00 Praha 1.

Ve vztahu k objektivní promlčecí lhůtě práva na vydání bezdůvodného obohacení Navrhovatel argumentuje, že k bezdůvodnému obohacení na straně Instituce nedošlo platbou jednotlivých plateb pojistného, nýbrž až v době, kdy Instituce Navrhovateli sdělila to, že mu náleží nárok na odkupné. Až v okamžiku, kdy se na základě netransparentních pravidel Instituce takto rozhodla, se také Instituce bezdůvodně obohatila na úkor Navrhovatele. Navrhovatel argumentuje, že do té doby nelze hovořit o bezdůvodné obohacení na straně Instituce, neboť Navrhovatel neměl žádné právo na vyplácení jakýchkoli prostředků odpovídajících odkupnému a naopak Instituce po celou dobu byla oprávněna s prostředky disponovat. Kromě toho považuje Navrhovatel bezdůvodné obohacení Instituce za úmyslné, neboť Instituce při koncipování pojistných podmínek nastavila veškerá ujednání (o poplatcích, výplatě odkupného apod.) netransparentně a neurčitě, když jako poplatky započte či jako odkupné vyplatí libovolnou částku, kterou podle neznámých pojistně-matematických metod vypočte a vždy odůvodní. Z toho důvodu Instituce musela být a byla srozuměna s tím následkem, že se může obohatit či obohatí.

Navrhovatel tvrdí, že nelze přihlídnout k námitce promlčení vznesené Instituci pro její rozpor s dobrými mravy. Navrhovatel argumentuje s odkazem na judikaturu Ústavního soudu (např. náleze ze dne 15. 1. 1997, sp. zn. II. ÚS 309/95, náleze ze dne 6. 9. 2005, sp. zn. I. ÚS 643/04), že použití korektivu dobrých mravů na Instituci vznesenou námitku promlčení přichází v úvahu proto, že jsou dány zvláštní okolnosti spočívající ve specifičnosti uplatněného nároku a jeho základu v Pojistné smlouvě. V této situaci by nebylo možno klást k tíži Navrhovatele to, že svůj nárok uplatnil až po skončení běhu promlčecí lhůty, neboť k posouzení nároku (a zejména jeho výše) je třeba nejen součinnosti odborně znalé osoby vzhledem k složitosti pojistných podmínek, ale také vstupních ukazatelů, které se v algoritmu výpočtu užívají. Navrhovatel tvrdí, že vyhovění námitce promlčení (pokud by její použití z jiných důvodů vůbec mohlo přicházet do úvahy) a případné ztrátě nároku by pro něho znamenalo evidentní a mimořádnou tvrdost, kterou nemohl nikterak předejít nebo se jí jinak vyhnout.

3 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela dne 26. 11. 2002 Pojistnou smlouvu prostřednictvím svého zástupce, ■■■.

Instituce namítá promlčení uplatněného nároku na vydání bezdůvodného obohacení v celé výši. Instituce argumentuje, že podle tvrzení uvedených v návrhu Navrhovatel znal či mohl znát domnělé důvody neplatnosti Pojistné smlouvy již bezprostředně po jejím uzavření a zároveň nemohl mít Navrhovatel pochyb o tom, že osobou, která by se takto údajně bezdůvodně obohatila, je Instituce. Instituce tvrdí, že první platba pojistného byla provedena v listopadu 2002 a poslední platba v listopadu 2012; k promlčení práva na vrácení poslední platby takového pojistného pak tedy došlo v listopadu roku 2014.

Instituce odmítá tvrzení Navrhovatele o nesrozumitelnosti a neurčitosti poplatků spojených s pojištěním. Podle Instituce Pojistná smlouva obsahuje veškeré podstatné náležitosti a v případě kapitálového životního pojištění nejsou žádné poplatky relevantní.

Instituce nesouhlasí s argumentem Navrhovatele ohledně porušení povinností podle zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Instituce odkazuje na Pojistnou smlouvu, ze které jednoznačně vyplývá, že byla sjednána na kapitálové životní pojištění, nikoliv na investiční životní pojištění, a součástí pojištění proto není jakákoliv investiční složka. Dále je Instituce přesvědčena, že zákon o podnikání na kapitálovém trhu se na zprostředkování životního pojištění nevztahuje také z toho důvodu, že v době uzavření Pojistné smlouvy tento zákon ani neplatil.

Instituce dále argumentuje, že neplatnost Pojistné smlouvy v její části týkající se poplatků by automaticky neznamenala neplatnost celé Pojistné smlouvy a nebylo by tedy třeba vydávat si vzájemně bezdůvodná obohacení. Specifikaci nárokované částky Navrhovatelem proto Instituce považuje za irelevantní.

4 Právní posouzení

Finanční arbitr podle § 12 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu s tímto zákonem a zvláštními právními předpisy. Podle § 12 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi není finanční arbitr vázán návrhem a aktivně opatřuje důkazy. Při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné důkazy.

Předmětem sporu je vydání bezdůvodného obohacení z neplatné Pojistné smlouvy nebo jejích jednotlivých ustanovení.

Finanční arbitr bere na základě shromážděných podkladů za prokázané, že Navrhovatel s Institucí uzavřeli dne 26. 11. 2002 Pojistnou smlouvu, dále že Navrhovatel na běžném pojistném uhradil celkem 272.651 Kč, a že se dne 27. 5. 2013 přeměnilo pojištění na pojištění se sníženou pojistnou částkou (redukce pojistné částky) ve výši 129.624 Kč.

Před posouzením sporného nároku Navrhovatele musel finanční arbitr posoudit důvodnost námítky promlčení, kterou vznesla Instituce. Pokud je totiž nárok Navrhovatele promlčený, nebude účelné zjišťovat nárok samý, když by ho pak finanční arbitr stejně nemohl pro vznesenou námitku promlčení Navrhovateli přiznat.

Finanční arbitr opírá svůj postup o závěr Nejvyššího soudu České Republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) vyjádřený v jeho rozhodnutí ze dne 13. 12. 2007, sp. zn. 33 Odo 896/2006: „*Dovolá-li se účastník občanského soudního řízení promlčení, nemůže soud promlčené právo (nárok) přiznat; návrh na zahájení řízení v takovém případě zamítne. Jestliže je v řízení uplatněna námitka promlčení, je na soudu, aby se v souladu se zásadou hospodárnosti řízení obsaženou v § 6 o. s. ř. přednostně zabýval otázkou promlčení práva, pokud to vede rychleji a účinněji k vydání rozhodnutí ve věci samé, a nikoliv nárokem samým.*“

Z hlediska její důvodnosti posuzuje finanční arbitr námitku promlčení v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 21. 8. 2003, sp. zn. 29 Cdo 162/2003, podle něhož „*[D]ospěje-li soud k závěru, že skutková zjištění učiněná v řízení lze subsumovat pod jinou hypotézou právní normy než tu, jejíhož naplnění se dovolává účastník řízení, je povinen prověřit důvodnost takovým účastníkem vznesené námitky promlčení i z pohledu těchto závěrů. Jinak řečeno, to, zda námitka promlčení byla žalovaným uplatněna důvodně, soud zkoumá ve vztahu k žalobním tvrzením (k žalobcem uváděným skutkovým okolnostem případu), případně ve vazbě na jistěný skutkový stav věci (v rozsahu, v němž tato zjištění opodstatňují přiznání nároku - lhostejno z jakého titulu).*“

4.1 Rozhodná právní úprava promlčení

Podle právní úpravy účinné v okamžiku rozhodování finančního arbitra, konkrétně podle § 3028 odst. 3 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „nový občanský zákoník“), se právní poměry vzniklé přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, tedy před 1. 1. 2014, jakož i práva a povinnosti z nich vzniklé, včetně práv a povinností z porušení smluv uzavřených před uvedeným datem nabytí účinnosti tohoto zákona, řídí dosavadními právními předpisy. Ustanovení § 3036 nového občanského zákoníku zakotvuje, že se podle dosavadních právních předpisů až do svého zakončení posuzují i lhůty a doby, které začaly běžet přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona.

Pojistnou smlouvu uzavřeli Instituce a Navrhovatel před nabytím účinnosti zákona o pojistné smlouvě (před 1. 1. 2005). Podle § 72 odst. 1 zákona o pojistné smlouvě se na právní vztahy vzniklé z pojistných smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona řídí dosavadními právními předpisy. Dosavadním předpisem je v tomto případě občanský zákoník.

4.2 Promlčení nároku na vydání bezdůvodného obohacení

Finanční arbitr posuzoval promlčení ve vztahu k případné neplatnosti Pojistné smlouvy nebo jejich jednotlivých ustanovení a vydání bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr posuzuje nárok Navrhovatele jako žalobu na plnění a Navrhovatel neprokázal, že by měl naléhavý právní zájem na určení neplatnosti Pojistné smlouvy, považuje finanční arbitr za rozporné se zásadou procesní ekonomie zabývat se neplatností Pojistné smlouvy, je-li nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení promlčen.

Promlčení práva na vydání bezdůvodného obohacení se řídí právní úpravou stanovenou v § 107 občanského zákoníku. Ustanovení § 107 občanského zákoníku stanoví, že „(1) *Právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení se promlčí za dva roky ode dne, kdy se oprávněný dozví, že došlo k bezdůvodnému obohacení a kdo se na jeho úkor obohatil.* (2) *Nejpozději se právo na vydání plnění z bezdůvodného obohacení promlčí za tři roky, a jde-li o úmyslné bezdůvodné obohacení, za deset let ode dne, kdy k němu došlo.* (3) *Jsou-li účastníci neplatné nebo zrušené smlouvy povinni vzájemně si vrátit vše, co podle ní dostali, přihlédne soud k námitce promlčení jen tehdy, jestliže by i druhý účastník mohl promlčení namítat.*“

Navrhovatel tvrdí, že objektivní promlčecí doba na vydání bezdůvodného obohacení začala běžet až v okamžiku, kdy mu náleží nárok na odkupné (poznámka finančního arbitra – podle občanského zákoníku, právní úpravy, kterou se Pojistná smlouva řídí, „odbytné“). V tomto momentě tedy došlo podle Navrhovatele skutečně (fakticky) k bezdůvodnému obohacení na straně Instituce s tím, že jde o bezdůvodné obohacení úmyslné, neboť Instituce záměrně (úmyslně) nastavila pojistné podmínky tak, aby byly co nejméně transparentní a určité, a aby potom mohla na jejich základě vyplatit libovolnou částku jakožto odkupné (odbytné). Stejně tak Navrhovatel nemohl ve vztahu k subjektivní promlčecí lhůtě nabýt vědomost o rozsahu bezdůvodného obohacení a o osobě obohaceného dříve, než přijal nabídku odborné pomoci od společnosti KLV – Consulting s.r.o. (poznámka finančního arbitra – původního zástupce Navrhovatele, než zmocnila společnost ZPP Advisory s.r.o. k dalšímu zastupování Navrhovatele v řízení), poněvadž neměl možnost posoudit, že se na něm Instituce bezdůvodně obohatila a nebyl s to pochopit odkupné jako důsledek nezákonného jednání Instituce či jako důsledek neplatného ustanovení pojistných podmínek.

V případě absolutní neplatnosti Pojistné smlouvy je však podle konstantní judikatury Nejvyššího soudu pro stanovení počátku běhu tříleté objektivní promlčecí doby na vydání bezdůvodného obohacení rozhodující okamžik, „*kdy bezdůvodné obohacení skutečně (fakticky) vzniklo, tj. den, kdy skutečně (fakticky) došlo k získání bezdůvodného obohacení, a to bez zřetele na to, zda oprávněný subjekt o svém právu na vydání plnění z bezdůvodného obohacení věděl či nikoli.*“ (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2015, sp. zn. 33 Cdo 2014/2014).

V daném případě by objektivní promlčecí doba na vydání bezdůvodného obohacení počala běžet uhrazením každého běžného pojistného (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. srpna 2007, sp. zn. 30 Cdo 2758/2006, podle něhož „*[B]ezdůvodné obohacení získané plněním bez právního důvodu, jak je zcela správně v daném případě posoudily soudy obou stupňů, vzniká již samotným přijetím plnění. Tehdy také začne běžet objektivní promlčecí doba.*“).

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů nezjistil, že by Instituce vyplatila Navrhovateli odbytné v jakékoli výši, ani že by o jeho vyplácení Navrhovatel jakkoliv požádal. Finanční arbitr má za prokázané, že Pojistná smlouva dosud trvá a to ve stavu bez povinnosti Navrhovatele jakožto pojistníka platit další pojistné. Poslední běžné pojistné Instituce přijala formou úhrady z rezervotvorné složky pojištění dne 27. 11. 2012. Proto objektivní promlčecí doba na vydání posledního uhrazeného pojistného skončila dne 27. 11. 2015. Vzhledem k tomu, že Navrhovatel uplatnil svůj tvrzený nárok dne 8. 1. 2016 podáním návrhu na zahájení řízení před finančním arbitrem, objektivní promlčecí lhůta k právu na vydání bezdůvodného obohacení marně uplynula.

Pokud by se Instituce měla bezdůvodně obohatit na úkor Navrhovatele úmyslně, počítala by se místo objektivní tříleté promlčecí lhůty promlčecí lhůta desetiletá. Otázku prokazování úmyslu u bezdůvodného obohacení řešil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí ze dne 20. února 2003, sp. zn. 33 Odo 938/2002, ve kterém vyslovil názor, podle kterého je: „*nutno prokázat existenci vědomosti žalovaného o tom, že při uzavírání smlouvy o sdružení a přijetí vkladu od žalobkyně musel žalovaný skutečně vědět nebo být minimálně srozuměn (úmysl nepřímý) s tím, že přijetím finanční částky na svůj účet se bezdůvodně obohacuje. Takové skutkové závěry by přitom musely vyplynout z dokazování provedeného v tomto řízení, neboť Nejvyšší soud ČR je vázán skutkovými zjištěními, která učinil na základě provedeného dokazování Nejvyšší soud. V průběhu řízení však nebyla prokázána vědomost žalovaného o tom, že může získat bezdůvodné obohacení, a že s tímto následkem svého jednání byl srozuměn. Z dokazování naopak vyplynulo, že po uzavření smlouvy a vložení finančních prostředků žalobkyní na účet žalovaného, vyplatil žalovaný*

žalobkyni úroky z jejího vkladu. Nelze akceptovat názor dovolatelky, že úmysl bezdůvodně se obohatit lze dovodit již z toho, že činnost žalovaného je podle platné právní úpravy zakázána.“

O úmyslné bezdůvodné obohacení na straně Instituce by šlo v případě, že by věděla nebo byla alespoň srozuměna s tím, že přijímáním běžného pojistného od Navrhovatele se bezdůvodně obohacuje. Podle všech v řízení shromážděných podkladů se Instituce po dobu platnosti Pojistné smlouvy chovala v souladu s Pojistnou smlouvou a Finanční arbitr nezjistil nic, co by ukazovalo na to, že Instituce nebyla přesvědčena o platnosti Pojistné smlouvy nebo že by Instituce měla úmysl (ať přímý či nepřímý) bezdůvodně se obohatit na úkor Navrhovatele. Finanční arbitr proto shledal, že desetiletá promlčecí doba by se v daném případě nepoužila.

Protože uplynula objektivní promlčecí lhůta, finanční arbitr se během subjektivní promlčecí lhůty detailně z důvodu procesní ekonomie nezabýval. Z právní úpravy a judikatury českých soudů platí, že dřívějším uplynutím objektivní nebo subjektivní promlčecí doba se právo promlčuje. V takovém případě je *„bez významu otázka uplynutí subjektivní promlčecí doby, neboť jak bylo výše uvedeno, právo na vydání bezdůvodného obohacení se promlčí uplynutím té z promlčecích dob, která skončí dříve.“* (viz rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 24. března 2014, sp. zn. 28 Cdo 3430/2013).

Finanční arbitr v tomto bodě uzavírá, že by tvrzený nárok nemohl Navrhovateli přiznat, ani pokud by právně představoval bezdůvodné obohacení, protože i v takovém případě by už nastalo jeho promlčení.

4.3 Vznesení námítka promlčení jako výkon práva v rozporu s dobrými mravy

Finanční arbitr rovněž nesouhlasí s argumentem Navrhovatele, že námitka promlčení vznesená Institucí je výkonem práva v rozporu s dobrými mravy, a proto je nepřípustná. Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 21 Cdo 85/2010 by bylo možné posoudit uplatnění námítka promlčení jako rozporné s dobrými mravy *„jen v těch výjimečných případech, kdy by bylo výrazem zneužití tohoto práva na úkor účastníka, který marné uplynutí promlčecí doby nezavinil, a vůči němuž by za takové situace zánik nároku na plnění v důsledku uplynutí promlčecí doby byl nepřiměřeně tvrdým postihem ve srovnání s rozsahem a charakterem jím uplatňovaného práva a s důvody, pro které své právo dosud neuplatnil. Tyto okolnosti by pak musely být naplněny v natolik výjimečné intenzitě, aby byl odůvodněn tak významný zásah do principu právní jistoty, jakým je odeprání práva uplatnit námitku promlčení.“* Finanční arbitr však v daném případě nezjistil, že by námitka promlčení vznesená Institucí byla tzv. šikanozním výkonem práva. Z obsahu spisu naopak vyplývá, že marné uplynutí promlčecí lhůty si Navrhovatel sám zavinil. Navrhovatel jednak sám přestal hradit pojistné na Pojistnou smlouvu, aniž by mu k tomu prokazatelně donutila na jeho vůli nezávislá vnější okolnost, jednak od této doby neučinil nic proto, aby se svého tvrzeného práva jakkoliv domáhal, ať již soudně nebo popř. jiným způsobem, ač mu v tom žádná překážka prokazatelně nebránila. Za těchto okolností nemůže zánik nároku představovat pro Navrhovatele ani nepřiměřeně tvrdý postih ve srovnání s jím uplatňovaným právem, který by byl takové intenzity, aby odůvodnil takový zásah do principu právní jistoty, když se o zánik nároku v důsledku uplynutí promlčecí lhůty sám zapříčinil. Finanční arbitr proto shledal, že námitku promlčení Instituce nevznesla v rozporu s dobrými mravy.

5 K výroku rozhodnutí

Finanční arbitr na základě shromážděných podkladů a jejich posouzení dospěl k závěru, že námitka promlčení vznesená Institucí je důvodná, a že i v případě, že by tvrzený nárok Navrhovatele na vydání bezdůvodného obohacení zjistil, nemohl by jej Navrhovateli pro jeho promlčení přiznat.

Právo Navrhovatele uplatnit tvrzený nárok na vydání bezdůvodného obohacení se promlčelo ke dni 27. 11. 2015 uplynutím tříleté objektivní promlčecí doby.

Pokud finanční arbitr není příslušný rozhodnout o předmětu sporu, jedná se ve smyslu § 9 písm. a) zákona o finančním arbitrovi o nepřijatelný návrh, a proto finanční arbitr návrh v části týkající se připojištění pro případ plného invalidního důchodu následkem úrazu, pro případ smrti následkem úrazu a trvalých následků úrazu a doplňkového připojištění pro případ úrazu a trvalých následků úrazu podle § 14 odst. odst. písm. a) téhož zákona zastavil, jak uvedl ve výroku II. tohoto nálezu.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výrokové části tohoto nálezu.

P o u č e n í :

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

V Praze dne 17. 8. 2016

otisk úředního razítka

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr